

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقش اقلیم بر توسعه صنعت گردشگری استان لرستان

زینب نادمی*

شهین عیدی نژاد*

*کارشناس ارشد جغرافیا

*کارشناس ارشد جغرافیا

چکیده:

جهانگردی و تفریحات سالم نقش عمده ای در اقتصاد بسیاری از کشورها و مناطق جهان ایفا می کند، به علت اینکه این فعالیتها عمدتاً " در خارج از فضای بسته و در فضای باز صورت میگیرد، اقلیم و شرایط جوی منطقه خیلی مهم میباشد. اقلیم یک منطقه موقعیت یک فعالیت خاص و انتخاب مکان را تحت تاثیر شدید خود قرار می دهد. شرایط یک فصل معین در یک منطقه می تواند اثر قوی بر صنعت گردشگری مناطق و کشورهای مختلف داشته باشد. نقش اساسی اقلیم شناسی بستگی به وضعیت (جوی، دما و...) بر حسب رابطه شان با فعالیت مورد نظر (گردشگری) دارد. اقلیم شناسی می تواند داده های دیده بانی شده را برای تهیه فراوانی داده ها از روزهای مناسب برای فعالیت مورد نظر (گردشگری) مورد مطالعه قرار دهد. لذا باید زمانیکه فعالیت فصل مورد نظر است، شروع، طول و خاتمه فصل ذکر شود، بررسی شاخص های اقلیمی در مطالعات توریستی حائز اهمیت فراوانی است به اینگونه که می تواند سطح آسایشی را برای گردشگر فراهم کند و گردشگر با توجه به شرایط جوی حاکم بر منطقه مورد نظر خود، برنامه ریزی های لازم را انجام دهد تا از حداکثر آسایش برخوردار گردد. بررسی شرایط اقلیمی مانند: آسمان آبی، ساعت آفتابی، نبود بارندگی و یا آمار بارندگی های مشکل ساز و... برای فعالیتهای گردشگری در یک منطقه مورد نظر است.

گذشته از تاثیر نقش اقلیم در بوجود آوردن شرایط لازم برای آسایش گردشگر، اقلیم هر منطقه به وجود آورنده طبیعت و چشم اندازهای خاص برای یک منطقه است که می تواند در جذب گردشگر نقش عمدهای را ایفا نماید.

مطمئناً آب و هوا و اعتدال آن، پذیرش و جذب مسافر و گردشگر را افزایش می دهد. در این مقاله سعی شده تا ویژگی و مشخصات پدیده های شاخص طبیعی و جغرافیای استان به عنوان یک منطقه با پتانسیل بالا جهت جذب گردشگر، معرفی گردد و از جهتی دیگر بررسی وضعیت اقلیمی استان مورد توجه بوده است.

واژگان کلیدی: اقلیم، منطقه آسایشی، گردشگری

مقدمه :

در مناطق گردشگر پذیر، نواحی جذابی وجود دارد و فصول مناسب و مطلوب در آن مشخص هستند.

فاکتور اقلیمی یکی از عوامل بوجود آورنده فصول در این مناطق است، بنابراین در صنعت جهانگردی اقلیم در مقیاس محلی یا ناحیه ای از عوامل اصلی فصلی بودن پدیده جهانگردی به شمار می رود. مبحث اقلیم شناسی در صنعت گردشگری دارای اساس علمی قابل ملاحظه ای است. انواع آب و هواها در مناطق مختلف در میزان پتانسیل گردشگری آن منطقه نقش مهمی را بر عهده دارد بطوری که مناطق با آب و هوای معتدل همیشه بیشترین گردشگر را به خود جذب می کنند و مناطق حاره ای که ویژگی فصلی خاص دارند با توسعه قابل ملاحظه جهانگردی همراه هستند و از ویژگی های طبیعی خود سود قابل ملاحظه ای می برند. (دیناری) در نتیجه مناطق با آب و هوای متنوع دارای پتانسیل ها و ظرفیتهای خاص در زمینه جذب گردشگر می باشند. همچنین می توان خاطر نشان کرد که : آب و هوای مهم ترین عامل در توسعه صنعت توریسم محسوب می شود. مسافرت های گروهی و دسته جمعی با شرایط آب و هوایی پیوند می خورد. عامل ارتفاع و اعتدال درجه حرارت به همراه مناسب بودن شکل ظاهری زمین و قابلیت دسترسی آن، از عوامل محسوب می شوند که توریسم فصلی را به وجود می آورند (مرتضی اسمعیل نژاد ۱۳۸۶)

برای درک بهتر مطلب تعاریفی از مفاهیم اقلیم و توریسم ارائه میشود :

تعریف اقلیم:

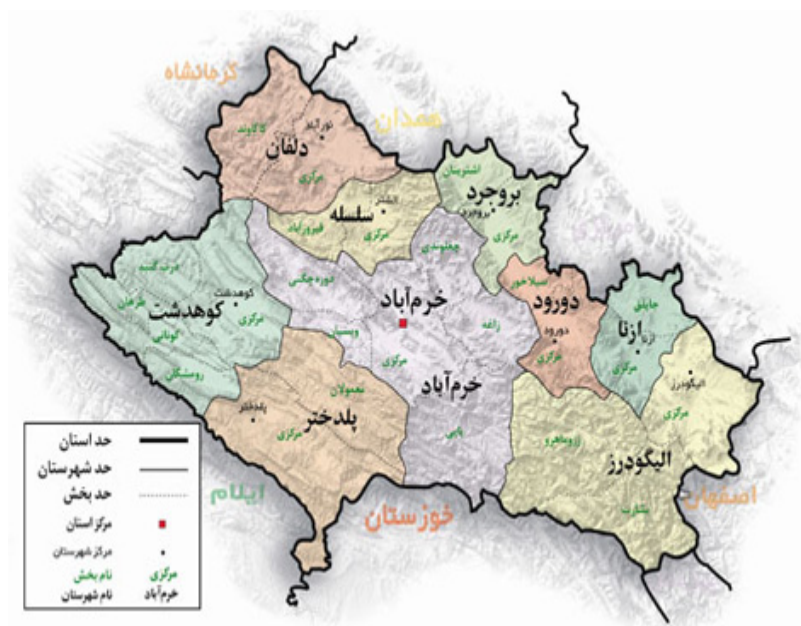
_ آب و هوا و اقلیم عبارتست از : هوای غالب در یک محل در درازمدت (کاپیانی، علیجانی، ۱۳۸۴).
_ آب و هوا مطالعه هوای غالب یک محل در دراز مدت است. مجموعه اطلاعات آماری هوا که در توصیف اقلیم یک مکان یا منطقه کمک می کند اقلیم نام دارد (لاتجنس و تابوک، ۱۹۹۸).

تعریف از توریسم :

توریسم در دنیای ارتباطی امروز یک حرکت جدید و یکی از عناصر مهم و اثر گذار ارتباطی بین تمدن ها تلقی می شود. صنعت توریسم نقش بسیار قدرتمندی در روند توسعه کشورها به عهده دارد و دارای ابعاد گسترده ای است که مهمترین زمینه های مورد توجه ملل مختلف ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که ارتباط بین ملل و جوامع مختلف در تحقق این زمینه ها و شرایط، ضرورتی اجتناب ناپذیر است. همان طوری که منابع اقتصادی، راه ها و جاده های مواصلاتی، نیازهای فرهنگی و ارتباطات تاریخی و اجتماعی از ضروریات ارتباط مستمر و مداوم بین کشورها و ملل مختلف است و از زیر ساخت های توسعه به

حساب می آید، نمی توان از عامل اقلیم و آب و هوا و تأثیر آن بر توسعه و تحول در بخش توریسم غافل بود، چراکه این مقوله از شرایط و زمینه های اولیه و اصلی ارتباطات بین کشورها و حتی بین مناطق و سرزمین های یک کشور و یا منطقه محسوب می گردد. بررسی آثار گردشگران و جهانگردان در بسیاری از کشورهای جهان نشان می دهد که پدیده های شاخص جغرافیایی که طبیعتاً تحت تأثیر اقلیم و یا اثر گذار بر اقلیم و آب و هوا هستند، برای جلب و جذب گردشگران جذابیت بیشتری داشته است. از جهتی دیگر میل طبیعی انسان به طبیعت و بهره گیری از مواهب آن اصلی شناخته شده است. سیل مسافران در مناطق سرد و فصول سرما به سمت مناطق گرم و معتدل و برعکس و نیز استفاده از امکانات سواحل دریاها و دریاچه ها و استقرار انبوه جمعیت در مناطق خوش آب و هوا مؤید این مسئله است که انسان در طبیعت زاده شده و میل طبیعی او به بهره گیری از طبیعت است (محمودیان ۱۳۸۸)

موقعیت جغرافیایی و اقلیمی استان لرستان:

استان لرستان با مساحت ۲۸۵۵۹ کیلومتر مربع در غرب ایران واقع شده و ۱/۷ درصد از کل مساحت کشور را در برمی گیرد.

این استان بین مدارهای ۳۲ درجه و ۳۷ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۲ دقیقه عرض شمالی و ۴۶ درجه و ۵۱ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته است. استان لرستان، از شمال به استان‌های مرکزی و همدان، از جنوب به استان خوزستان، از شرق به استان اصفهان و از غرب به استان‌های کرمانشاه و ایلام محدود می‌شود. اشترانکوه با ۴۰۵۰ متر ارتفاع بلندترین نقطه استان لرستان است. پست‌ترین نقطه آن در جنوبی‌ترین ناحیه استان واقع شده و حدود ۵۰۰ متر از سطح دریای آزاد ارتفاع دارد. از نظر آب و هوایی در استان لرستان سه ناحیه آب و هوایی دیده می‌شود:

ناحیه نیمه خشک و سرد کوهستانی
این ناحیه مناطق نسبتاً مرتفع بیش از ۱۴۰۰ متر ارتفاع را شامل می‌شود پائین بودن میانگین دمای سالانه تفاوت دمای شب و روز و بارش بیشتر در مقایسه با سایر مناطق باعث تفاوت این ناحیه آب و هوایی با سایر نواحی شده است. بروجرد، نورآباد، الشتر، الیگودرز، درود و ازنا در این قلمرو آب و هوایی قرار می‌گیرند.

ناحیه نیمه خشک و معتدل مرکزی
این ناحیه از ارتفاع کمتری برخوردار است، اعتدال هوا، کاهش اختلاف دمای سالانه و کمی وقوع پدیده یخبندان، از ویژگی‌های اصلی این ناحیه است. خرم‌آباد، بخش چگنی و قسمتی از کوه‌دشت دارای اینگونه آب و هوا می‌باشند.

ناحیه نیمه گرم و خشک جنوبی
قلمرو این آب و هوا، پست‌ترین مناطق لرستان را شامل می‌شود. بالا بودن میانگین دمای سالانه، تبخیر شدید و دائمی و کمی بارش از ویژگی‌های اصلی این ناحیه آب و هوایی است. پلدختر و بخش پاپی و نواحی مجاور آن دارای این نوع آب و هوا هستند.

لذا می‌توان از این موقعیت حداکثر استفاده را جهت جذب گردشگر در ایامی که سیل عظیمی از گردشگران به نواحی جنوبی در حال حرکت هستند و در مسیر خود از لرستان عبور می‌کنند، کرد و نقش مهمی را در بهبود وضعیت اقتصادی منطقه ایفا نمود. (بهاروند ۱۳۸۸)

موقعیتهای جغرافیایی استان لرستان از جمله کوهستانی بودن، دشتهای میان کوهی، میزان نزولات جوی، منابع آب و رودخانه‌ها پوششهای جنگلی و مرتعی و جاذبه‌های توریستی. به منظور روشن شدن موضوع و تاثیر هر یک از پدیده‌های جغرافیایی مطرح شده تنوع اقلیمی منطقه ضرورت خواهد داشت در ذیل مختصراً" به توضیح هر یک می‌پردازیم:

الف) موقعیت جغرافیایی:

واقع شدن در عرض‌های جغرافیایی متوسط و قرار گرفتن در منطقه‌ی معتدل. با توجه به این شرایط این منطقه از اعتدال آب و هوایی برخوردار است.

ب) کوهستانی بودن :

فشردگی کوهها و جهت ناهمواریها ، لرستان در میان رشته کوههای زاگرس واقع شده است بنابراین پیش کوه و پس کوه بودن نقاط مختلف آن عناصر اقلیمی به خصوص دما و بارش را تحت تاثیر قرار داده و سبب ایجاد تنوع آب وهواهای محلی مختلف در استان شده است بطوری که تفاوت زیادی بین نواحی شمالی - جنوبی و شرقی و غربی در این استان دیده می شود. از طرفی جهت ارتفاعات و میزان ارتفاع نقش مهمی در تغییر میزان و نوع بارشها دارد. لذا باتوجه به شرایط کوهستانی و سردسیر بودن مناطق شمالی آن می توان در فصل زمستان از شرایط آن برای انجام ورزش و تفریحات زمستانی حداکثر استفاده را نمود.

ج) دشتهای میان کوهی :

در حد فاصل چین خوردگی های منظم زاگرس ، دشتهای آباد و حاصلخیزی وجود دارد که تحت تاثیر عوامل طبیعی مختلف چون جهت ناهمواریها ، میزان نزولات جوی قرار دارند که هر کدام دارای خصوصیات ویژه ای هستند. لرستان در میان کوه های زاگرس قرار گرفته و به همین دلیل دشتهای وسیعی در آن وجود ندارد با این وجود دشتهای موجود به رغم وسعت کمی که دارند مهمترین مراکز جمعیتی استان هستند و اغلب شهرهای بزرگ استان در این مناطق استقرار یافته اند.

از جمله دشتهای لرستان ، دشتهای کوهدشت ،الشتر ، طرهان ، دورود ، رومشکان و... را می توان نام برد که از گذشته های دور محل استقرار جمعیت و تمدنهای مختلف پیش از اسلام بوده اند و هر کدام از این دشتهای گذشته از موقعیت طبیعی و جذب جمعیت جایگاه ارزشمند تاریخی و تمدنی را دارا هستند.

د) میزان نزولات جوی و منابع آب و رودخانه ها:

جهت ناهمواریها در زاگرس موجب گردیده تا گسترش ونفوذ توده های هوایی مرطوب و باران آور از دریای سیاه و مدیترانه در دره های زاگرس موثر واقع شده و بارش کافی را در طی فصول مختلف سال داشته باشیم و میزان نزولات جوی بر ذخایر آب های زیرزمینی افزوده است.(محمودیان ۱۳۸۸) همچنین آبهای سطحی و دریاچه ها ، تالابها، آبشارها و رودخانه های فصلی و دائمی زیادی را در این منطقه پدید آورده است ، از جمله این رودخانه ها ، رود سزار است که از بهم پیوستن شاخه های زیادی بوجود آمده و به منطقه خوزستان وارد می شود و رود دز را بوجود می آورد .رود سیمره که سرچشمه آن در کوهستانهای استان همدان، کرمانشاه و ایلام قرار دارد و در مسیر خود گاماسیاب و قره سو نیز نامیده می شود و در انتها رود کرخه را بوجود می آورد.رود کشکان نیز از بلندیهای گرین سرچشمه می گیرد و به کرخه می ریزد. دریاچه گهر در ارتفاع ۲۴۰۰ متری از سطح دریا در دامنه

اشترانکوه واقع شده و برخی علت وجودی این دریاچه را مسدود شدن مسیر رود توسط زمین لغره دانسته اند. (جغرافیای لرستان ۱۳۸۵)

ذخایر آب زیر زمینی که در اثر نفوذ آب باران در رسوبات آبرفتی و مخازن سد آهکی تشکیل شده اند همه و همه از عوامل جذب جمعیت در این منطقه هستند که تمام موارد یاد شده می تواند باعث جذب گردشگر شوند. با توجه به موارد مطرح شده می توان در جهت توسعه زیر ساختهای گردشگری و پایگاههای توریستی گام برداشت و شرایط را برای جذب طبیعت گران فراهم نمود.

پوشش جنگلی و گیاهی و جاذبه های زیستی استان لرستان:

جنگل و مرتع و جاذبه های زیستی از پدیده های جغرافیایی شاخص در بخش گردشگری هستند که اختصاص به گروه یا بخش خاصی از مردم ندارد بلکه مورد توجه همه مردم و از نیازهای جوامع بشری بوده و هست.

جنگل یک موهبت الهی است که به دلیل داشتن شرایطی چون آب و هوای مناسب، آب فراوان و خاک حاصلخیز در استان از تراکم بالایی برخوردار است. جنگلهای لرستان قسمتی از جنگلهای زاگرس است که قسمت عمده آنها را انواع درختان بلوط پوشانده است. (عیدی نژاد ۱۳۸۸)

ویژگی دیگر جنگلهای زاگرس در لرستان، تغییر نوع پوشش با افزایش ارتفاع است، در غرب دره ها و کنار جویبارها گیاهان رطوبت پسندی چون بید، صنوبر و خرزهره دیده می شود.

زاگرس لرستان با تنوع زیستی و ژنتیکی خاصی که دارد از منظر منطقه ای و جهانی ارزش بالایی دارد.

چین های توپوگرافیک و شرایط اقلیمی منحصر بفرد، تنوع زیستی فوق العاده ای در اکوسیستم ها و زیستگاههای این ناحیه که قسمتی نسبتاً " کوچک از ایران است را بوجود آورده است.

از جمله تنوع های جانوری منحصر بفرد لرستان می توان به ماهی کور غار ایران، سمندر کوهستانی و پروانه لرستانی اشاره کرد. با توجه به مطالب ذکر شده این موارد می تواند عامل مهم جذب محققین علوم طبیعی و گردشگران طبیعت از داخل و خارج از کشور گردد. (بارانی ۱۳۸۸)

با توجه به اهمیت اکوسیستم در بخش توسعه گردشگری، استان لرستان بهترین شرایط را در این زمینه دارا می باشد که بدون تغییرات در اکوسیستم تا کنون مورد بهره گیری مردم قرار گرفته و با ایجاد پایگاههای توریسم طبیعی و امکانات زیر ساختی چون جادهها، کمپ ها و... میتواند برای جذب توریست و گردشگر داخلی و خارجی مورد استفاده قرار گیرد.

اقلیم و توریسم لرستان:

استان لرستان که در جنوب غربی ایران و در میان قله برافراشته زاگرس میانی واقع شده در مسیر استان های شمالی و جنوبی قرار دارد . موقعیت جغرافیایی لرستان همواره باعث شده که استان همه ساله پذیرای بیش از سه میلیون مسافر نوروزی و گروه های مختلف کاروان راهیان نور برای بازدید از مناطق عملیاتی دفاع مقدس در غرب و جنوب کشور باشد . این منطقه با پیشینه ی کهن تاریخی و برخورداری از صدها جاذبه متنوع فرهنگی، تاریخی و طبیعی، بی گمان یکی از نواحی زیبا، دیدنی و خوش آب و هوای کشور در حوزه جذب گردشگر داخلی و خارجی است .

آثار باستانی به جای مانده از ادوار کهن تاریخی نظیر قلعه فلک الافلاک ، مجموعه پل های تاریخی لرستان بر فراز رودخانه های کشکان و سیمره ، بافت تاریخی ۲۸۰ هکتاری شهر بروجرد شامل خانه های قدیمی ، بازار سر پوشیده ، مسجد جامع و مسجد امام و غارهای پیش از تاریخ دره خرم آباد ، نقوش صخره ای هومیان و میر ملاح کوهدشت تنها بخشی از صدها اثر تاریخی لرستان است که می تواند باعث رونق صنعت توریست در این منطقه باشد.

این استان به واسطه قدمت تاریخی و باستانی و داشتن آثار طبیعی و ساخته دست انسان اولیه، یکی از نقاط تاریخی و باستانی جهان محسوب می شود.

این خطه سرسبز و زیبا با جاذبه های طبیعی و بکر، آثار تاریخی فراوان، چشم اندازهای زیبا و چشمه سارهای طبیعی ، آماده میزبانی از مسافران نوروزی است.

وجود کوههای فراوان با ارتفاعات پست و بلند ناشی از کشیده شدن رشته کوه های زاگرس، باعث ایجاد دشتهای و مناطق جنگلی، نواحی مرتعی، رودخانه ها و چشمه های فراوان، مناطق

حفاظت شده، آبشارهای بسیار زیبا، سراپها، پوشش گیاهی متنوع و انبوه، مراتع غنی و پارک های جنگلی دراستان شده است.

دیدن غارهای "هلیلان، پاسنگر، یافته، کنجی، دوشه، میرملاس، اشکفت قمری"، دریاچه "کیو" و زیارت امامزادگان "زیدبن علی، محمد واحمد و ابوالقاسم" و بازدید از ده ها اثر دیگر برای گردشگران و مسافران نوروزی خالی از لطف نیست.

وجود دریاچه های سراب، آبشار و چشمه بیشه، گهر، کیو، آب سفید، شوی، کهمان، زز، گریت، طاف و اکولوژی مناسب دراستان از دیگر ویژگی هایی است که می تواند ساعاتی خوش و به یادماندنی را برای گردشگران، مسافران و دوست داران طبیعت لرستان رقم بزند.

وجود چندین مقبره زیارتی، بیش از ۳۰ سراب خروشان و زیبا، پوشش گل سنگ در رشته کوههای کمرسیاه خرم آباد و چشمه های گوگردی همه از آثاری است که نظر هر بیننده و رهگذری را در این منطقه به خود معطوف می کند.

قلعه تاریخی فلک الافلاک یکی دیگر از آثار تاریخی منحصر به فرد لرستان است که این اثر برای هر گردشگری مهم است.

این قلعه برفراز تپه ای باستانی در مرکز شهر خرم آباد بنا شده و به گفته کارشناسان میراث

فرهنگی اولین بنای این اثر از دوره های قبل از تسلط ساسانیان احداث شده است. قلعه مذکور در منابع مکتوب، بنام های دژ "شاهیپور خواست"، "سابر خواست"، "خرماباد" و "فلک الافلاک" نام گذاری شده است. مساحت این قلعه پنج هزار و ۳۰۰ متر مربع است و فضای داخل بنا به چهار تالار نسبتاً بزرگ حول دو حیاط و تعدادی تالار و اتاق تقسیم شده است. منطقه اشترانکوه یکی دیگر از مکان های دیدنی و جذاب لرستان است که به لحاظ برخورداری از شرایط خاص جغرافیایی و ویژگی های منطقه ای، زیستگاه مناسب و مستعدی برای رشد و تکثیر وحوش به خصوص پستانداران بزرگ است. وجود این وحوش باعث شده تا از دیرباز منطقه اشترانکوه بعنوان یک شکارگاه ممتاز مورد توجه عشایر و حتی گردشگران قرار گیرد. دریاچه گهر یکی از زیباترین دریاچه های طبیعی کوهستانی مطرح در سطح کشور است که همچون نگین فیروزه ای در قلب منطقه حفاظت شده اشترانکوه لرستان می درخشد. این دریاچه به فاصله ۴۰ کیلومتری جنوب شهرستان دورود با ارتفاع دو هزار و ۳۶۰ متری از سطح دریا در کنار رفیع ترین قله کوههای سر به فلک کشیده اشترانکوه قرار گرفته است. از ویژگی دریاچه گهر که ۵۰۰ تا ۸۰۰ متر طول و یک هزار و ۷۰۰ متر وسعت دارد وجود بیدستانهای اطراف آن است. استان لرستان دارای بیش از دو هزار اثر تاریخی است که تاکنون بیش از یک هزار و ۱۵۰۰ اثر آن در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

اکوتوریستم استان:

لرستان با دارا بودن طیف عظیمی از جاذبه های اکوتوریستی با اقلیم های متفاوت می تواند به عنوان قطب اکوتوریستی کشور معرفی گردد. استان لرستان به لحاظ وضعیت خاص جغرافیایی، توپوگرافی و تنوع آب و هوایی در چهار فصل سال می تواند پذیرای مسافران و گردشگران به خصوص طبیعت گران از سراسر کشور و تمامی نقاط دنیا باشد. برخی از این جاذبه ها از جمله منطقه ی حفاظت شده ی اشترانکوه شهرت جهانی یافته اند و سازمان یونسکو در گزارش های خود به همه جهان گردان پیشنهاد کرده که اگر یکبار هم شده فرصتی برای دیدار از این منطقه برای خود فراهم آورند. (فرهادی نژاد، ۱۳۸۸: ۱۵۹)

از جمله جاذبه‌های طبیعی دیگر در استان لرستان باید به دریاچه‌ی گهر (بزرگ‌ترین دریاچه‌ی کوهستانی ایران) جنگل‌های انبوه و متنوع استان، پارک‌های جنگلی شوراب و مخمل کوه در خرم‌آباد، بلوران در کوه‌دشت و پارک طبیعت ولی‌عصر در پل‌دختر، آبشارهای زیبا و دایمی نوژیان، شوی تله‌زنگ، بیشه، رباط، هفت‌چشمه و وارک در شهرستان خرم‌آباد، آبشار سفید الیگودرز، آبشار افرینه، چشمه‌های گوگردی و غارهای طبیعی متعدد در مناطق مختلف استان، ارتفاعات مهم سفیدکوه، کبیرکوه، گرین، مخمل کوه و هشتاد پهلوی و رودهای پرآب و خروشان کشکان، سیمره و سزار و ده‌ها چشمه و سراب در گوشه و کنار استان اشاره نمود.

موانع و مشکلات صنعت گردشگری در لرستان:

طبق بررسی‌های به عمل آمده وضعیت توریسم در استان علی‌رغم وجود جاذبه‌های فراوان، کم‌نظیر و حتی بی‌نظیر و منحصر به فرد طبیعی و تاریخی در سطح کشور، متأسفانه به دلایل بی‌شماری رشد مناسبی ندارد. یکی از مشکلات اصلی در این رابطه نبود زیرساخت‌های لازم توسعه این صنعت در تمام بخش‌های آن می‌باشد. طبق بررسی‌های به عمل آمده توسط سازمان جهانی جهانگردی نرخ رشد و توسعه‌ی توریسم رابطه مستقیم و بی‌واسطه‌ای با نرخ رشد اقتصادی دارد، لذا با توجه به نرخ رشد اقتصادی بسیار پایین استان نمی‌توان انتظار رشد و توسعه‌ی توریسم را در کوتاه‌مدت داشت و تا زمینه‌های رشد و توسعه همه‌جانبه و به ویژه اقتصادی در استان مهیا نشود، وضع بر همین منوال خواهد بود. اگرچه در سال‌های اخیر با تغییر و بهبود نگرش مسؤولین کشور و استان و هم‌چنین بهبود نسبی در بینش عمومی گردشگران در کشورهای هدف، نسبت به کشورمان شاهد رشد چند درصدی در آمار گردشگران خارجی نسبت به یک دهه گذشته بوده‌ایم، اما این میزان گردشگر با توجه به توان و قابلیت‌های فراوان گردشگری در کشور رضایت‌بخش نبوده و عمده فعالیت گردشگری کشور و استان وابستگی کاملی به گردشگران داخلی دارد.

در استان لرستان علی‌رغم این‌که نگرش‌ها قدری تغییر کرده ولی عملاً به دلیل کمبود اعتبارات و عدم رشد و توسعه‌ی اقتصادی در ایجاد زیرساخت‌های لازم صنعت گردشگری و بهینه‌سازی امکانات و خدمات موجود توفیق چندانی نداشته و در مقایسه با سایر استان‌ها در زمینه‌ی جذب گردشگران داخلی نیز موفقیت چندانی حاصل نشده و اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است. علاوه بر محدود بودن اماکن اقامتی و خدمات موردنیاز گردشگران خارجی، ما حتی نتوانسته‌ایم خیل عظیم دوستداران جاذبه‌های طبیعی و تاریخی و در مقیاس کوچک‌تر استانی را به بازدید از این جاذبه‌ها تشویق و ترغیب کنیم که آمار واقعی گردشگران وارده به استان و درصد اشتغال واحدهای اقامتی استان حکایت از این واقعیت تلخ دارد. درصد اشتغال واحدهای اقامتی استان در ایام تعطیلات نوروز و تابستان که پیک کاری یا زمان‌های پرتردد گردشگران در سطح کشور است، هیچ‌گاه در بهترین حالت از ۴۰ درصد بیش‌تر نبوده و متوسط اقامت از یک شب فراتر نرفته است و همواره در مرز یک شب و بلکه کم‌تر از یک شب قرار دارد.

در بررسی و نظرسنجی‌های به عمل آمده از مسافران اقامت‌کننده در واحدهای اقامتی استان، کمتر از بیست درصد آنان برای بازدید از جاذبه‌های مختلف تاریخی و طبیعی و هشتاد درصد دیگر به دلیل مسایل و مشکلات کاری به استان سفر کرده‌اند و این عده نیز به دلیل عدم تبلیغات و اطلاع‌رسانی مناسب و فراگیر و هم‌چنین عدم فعالیت مناسب دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی استان در زمینه‌ی انجام امور تبلیغاتی و اجرای تورهای گردشگری درون استانی فقط در اتاق‌های خود اقامت می‌نمایند. مشکل دیگر در زمینه‌ی عدم روی‌آوری گردشگران به واحدهای پذیرایی استان و استفاده از خدمات این‌گونه واحدها، سطح بسیار پایین خدمات موجود در هتل‌ها و واحدهای پذیرایی استان یا به تعبیری سطح پایین خدمات ارائه شده و فقدان نیروهای ماهر در این بخش‌ها و دلیل این امر نیز پایین بودن سطح دست‌مزدهای کارکنان بخش خدمات در استان می‌باشد که باعث عدم رغبت و روی‌آوری نیروی کار جوان و خلاق به اشتغال در این حوزه‌ها شده‌است.

سطح پایین و کیفیت نامناسب ارائه خدمات از مهم‌ترین عوامل رویگردانی همان معدود گردشگرانی است که علی‌رغم وجود همه‌ی موانع گردشگری به لرستان سفر می‌کنند. در استان لرستان که به لحاظ رشد و توسعه در تمام ابعاد و زمینه‌ها به‌ویژه اقتصادی در ردیف استان‌های توسعه‌نیافته و جزء محروم‌ترین مناطق کشور است، برای توسعه‌ی صنعت گردشگری پیشنهاد می‌شود با دیدی مثبت و توجه به نقش بسیار مؤثر این صنعت در اشتغال‌زایی و اهمیت توسعه‌ی پایدار با توریسم برنامه‌ریزی شده علمی، ضمن حفظ وضع موجود در بخش‌های مختلف آن مانند اماکن اقامتی و پذیرایی، دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی و امکانات زیربنایی موجود، بایستی سعی شود از طریق بانک‌ها و مجموعه‌ی دولت اعتبارات مالی با حداقل سود در اختیار صاحبان این بخش‌ها به منظور استانداردسازی امکانات و ایجاد مراکز اقامتی و خدماتی ارزان‌قیمت موردنیاز گردشگران قرار گیرد. این اعتبارات باید به منظور تعمیر، نوسازی، بازسازی و هم‌چنین استانداردسازی واحدها و خدمات قابل

ارائه و ساخت واحدهای جدید در اختیار واحدهای موجود سطح استان و علاقه‌مندان به این صنعت قرار گیرد.

دلیل این امر آن است که سطح درآمدی واحدها و تأسیسات گردشگری استان به دلیل عدم استفاده‌ی مردم به خاطر ضعف اقتصادی و پایین بودن سطح درآمدی آن‌ها و به همین خاطر کلیه دست‌اندرکاران و شاغلین این بخش با مشکلات اقتصادی فراوانی روبه‌رو هستند و موجب عدم توسعه‌ی صنعت توریسم شده‌اند. از طرفی بایستی سعی شود پتانسیل‌ها، ظرفیت‌ها و زمینه‌های سرمایه‌گذاری به صورت مشخص و مدون در یک بانک اطلاعاتی گردآوری شده و برای جلب نظر سرمایه‌گذاران علاقه‌مند به کار در این بخش بر روی سایت اینترنتی سازمان ایرانگردی و جهانگردی قرار داده شود تا سرمایه‌گذاران به راحتی بتوانند زمینه‌های موردنظر خود را یافته و به سرمایه‌گذاری در این استان اقدام نمایند. ضمن آن‌که مدیریت استان باید میزان و سطح هم‌کاری و خدمات قابل ارائه در هر زمینه‌ی قابل سرمایه‌گذاری را مشخص نموده و یا میزان مشارکت خود را در هر طرح برای سرمایه‌گذاران تعیین نماید.

در صورتی که برای سرمایه‌گذاری در اجرای طرح‌های ساختاری، اساسی و مبرم، پیشنهادی ارائه نشود بایستی اعتبارات موردنیاز از طریق مدیریت ارشد استان با درخواست از دولت و یا سایر مجاری اعتباری تهیه و در اختیار علاقه‌مندان بومی یا شرکت‌های تعاونی مرتبط که از توانایی علمی و عملی متوسطی با توجه به میزان سرمایه‌ی طرح موردنظر برخوردار می‌باشند، قرار داده شود. تمامی این مسایل و طرح‌ها در صورتی جامه‌ی عمل خواهند پوشید که به دور از بوروکراسی عریض و طویل واقعاً خسته‌کننده‌ی اداری در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

از دیگر موانع صنعت گردشگری در استان می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- کمبود تعداد مراکز تصمیم‌گیری و نبودن متولی مختص امور گردشگری
- ۲- تصورات و برداشتهای نادرست و منفی از گردشگری و جهانگردی
- ۳- عدم بکارگیری اصول و روشهای صحیح برقراری ارتباط با گردشگران و جهانگردان
- ۴- سرمایه‌گذاری اندک در بخش گردشگری
- ۵- بی‌توجهی به ظرایف حضور گردشگر و جهانگرد در مناطق بومی
- ۶- مشکل امنیت برای بازدید از جاذبه‌ها بخصوص جاذبه‌های طبیعی
- ۷- فقدان پرسنل و کارکنان آموزش دیده برای معرفی جاذبه‌ها
- ۸- عدم تبلیغات برای جذب گردشگر

- راهکارها و پیشنهادات:

استان لرستان در محور گردشگری تهران-لرستان-خوزستان قرار گرفته که یک مسیر گردشگری تعیین شده توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری است.

استان لرستان می تواند از استانهای همجوار برای پیشرفت بیشتر و شکوفایی گردشگری خود استفاده کند. از این جهت که در مسیر جاده شمال به جنوب قرار دارد. خوزستان یک قطب و منطقه بزرگ اقتصادی و استراتژیک است که از لحاظ گردشگری دارای اهمیت فوق العاده ای میباشد استان لرستان در این مسیر قرار دارد که از جاذبه های فراوان تاریخی و طبیعی برخوردار است. در این استان با انجام تبلیغات در استانهای همسایه و مسیرهایی که از استان عبور می کند می توان گردشگران را به سمت استان فرا بخوانیم که این امر با برنامه ریزی بهتر و استفاده از برنامه های فصلی برای جذب گردشگر در فصول مختلف در استان امکانپذیر است.

وجود ارتفاعات مختلف استان از جمله اشترانکوه، گرین، سفید کوه و... و رودخانه هایی چون سیمره، سزار، کشکان از جمله پدیده های شاخص جغرافیایی هستند که در محدوده استان لرستان واقع شده اند. این پدیده ها براقلم منطقه موثر بوده و موقعیتی بسیار مطلوب از نظر جغرافیایی را فراهم ساخته، وجود چشمه ها، پوشش گیاهی متنوع، گونه های جانوری شرایط را برای گردشگری در تمام فصول سال فراهم ساخته که می توان با برنامه ریزی های صحیح و منطقی ایجاد تاسیسات اقامتی و کمپ ها در کنار جاذبه ها و ایجاد امنیت برای گردشگران، مشارکت افراد بومی در فعالیتهای و بکارگیری روشهای صحیح برقراری ارتباط با گردشگران و بسیاری دیگر از موارد تاثیر مثبتی بر روند توسعه گردشگری استان لرستان داشته باشد. با توجه به وجود ارتفاعات برف گیر در زمستان می تواند با شناسایی و فراهم آوردن تسهیلات لازم ورزشهای زمستانی را در قسمتهای شمالی گسترش داد. وجود آثار باستانی بی شمار از ادوار مختلف تاریخی، ابنیه های تاریخی که در سطح استان گسترده شدخاند از جمله قلعه ها و دژهای تاریخی چون قلعه فلک الافلاک، و پلهای باستانی چون پل شاپوری، کشکان، سنگ نوشته هایی چون سنگ نوشته خرم آباد.

تپه های باستانی شهرهای ویران، غارهای باستانی، آسیابهای باستانی می تواند از عوامل جذب گردشگران و پژوهشگران علاقه مند به مطالعه تاریخ و تمدن ایران در این منطقه کشور، در قالب برنامه ریزی های بخش توریسم تاریخی موثر افتد، انجام طرح های پژوهشی و بررسی و شناسایی و کاوش مناطق تاریخی در سرتاسر استان می تواند عامل تحول و تحرک در بخش گردشگری تلقی گردد.

منابع و مأخذ:

- ۱- بارانی بیرانوند، حسین ۱۳۸۸ حفظ تنوع زیستی زاگرس مرکزی بستر گسترش اکوتوریسم در لرستان
- ۲- بهاروند مهدی ۱۳۸۸ موانع و راهکارهای توسعه گردشگری لرستان (مجموعه مقالات)
- ۳- جغرافیای استان لرستان ۱۳۸۵ چاپ و نشر کتاب های درسی
- ۴- دیناری احمد مقاله ی آب و هوا و گردشگری خراسان
- ۵- سایت سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان لرستان
- ۶- طرح جامع استان لرستان ۱۳۸۴ بخش سیمای لرستان، سازمان مدیریت و برنامه ریزی
- ۷- عیدی نژاد شهین ۱۳۸۸ پایان نامه ی کارشناسی ارشد، شناسایی قابلیت ها و محدودیت های شهرستان سلسله با تاکید بر توریسم و کشاورزی
- ۸- کاویانی، محمدرضا و علیجانی بهلولی، مبانی آب و هواشناسی، انتشارات سمت، تهران، ۱۳۸۴
- ۹- نادمی زینب ۱۳۸۸ پایان نامه ی کارشناسی ارشد، طراحی و ساخت و ساز مناطق مسکونی گلدشت و انطباق آن با معماری همساز با اقلیم